

1. Zakres przedmiotowy stosowania ustawy

Prawo upadłościowe znajduje przede wszystkim zastosowanie do przedsiębiorców, przy czym za przedsiębiorców uważane są osoby fizyczne, prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej prowadzące działalność gospodarczą (jest to zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły). Przepisy stosuje się również do spółek kapitałowych nieprowadzących działalności gospodarczej, wspólników spółek partnerskich oraz wspólników spółek osobowych spółek handlowych, odpowiadających bez ograniczenia całym swoim majątkiem (wspólników spółki jawnej, oraz komplementariuszy w spółkach komandytowych i komandytowo-akcyjnych).

Nie można natomiast ogłosić upadłości niektórych podmiotów, które zostały wprost wskazane przez ustawodawcę – m.in. Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego, publicznych samodzielnych zakładów opieki zdrowotnej, osób prawnych i instytucji utworzonych na podstawie ustawy, uczelni, funduszy inwestycyjnych oraz rolników.

W zakresie postępowania restrukturyzacyjnego krąg podmiotów, które mogą skorzystać z tej procedury, został określony bardzo podobnie. Różnice występują w zakresie podmiotów, wobec których zostało wyłączenie stosowania ustawy. Nie można otworzyć restrukturyzacji Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego, banków państwowych i hipotecznych, zakładów ubezpieczeń, zakładów reasekuracji oraz funduszy inwestycyjnych.

2. Rodzaje postępowań restrukturyzacyjnych a postępowanie upadłościowe

Głównym celem postępowania restrukturyzacyjnego jest uniknięcie upadłości dłużnika. Restrukturyzacja może polegać na zawarciu układu z wierzycielami, który pozwoli na optymalną restrukturyzację zadłużenia i utrzymanie działającego przedsiębiorstwa. Możliwość zawarcia układu jest przewidziana w ramach trzech typów postępowania.

Pierwsze z nich – postępowanie o zatwierdzenie układu jest najprostszym i najbardziej odformalizowanym typem postępowania restrukturyzacyjnego. Zostało przewidziane dla dłużników, u których suma wierzytelności (zobowiązań) spornych nie przekracza 15% ogólnej sumy wierzytelności (zobowiązań). W ramach tego postępowania dłużnik sam składa propozycje układu i zbiera głosy wierzycieli bez udziału organów sądowych. Dłużnik samodzielnie zawiera umowę z doradcą restrukturyzacyjnym, który sprawuje funkcję nadzorca układu. Rola organów sądowych jest ograniczona do zatwierdzenia układu przez sąd. Wniosek o zatwierdzenie układu składa się dopiero po przeprowadzeniu właściwego postępowania restrukturyzacyjnego (tj. zebraniu głosów wierzycieli).

Kolejne dwa postępowania – przyspieszone postępowanie układowe oraz postępowanie układowe są prowadzone przez sąd i rozpoczynają się od złożenia wniosku o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego w sądzie. W postępowaniach tych dochodzi do sporządzenia i zatwierdzenia spisu wierzytelności, a następnie do zatwierdzenia układu. Przyspieszone postępowanie układowe może być prowadzone, jeżeli suma wierzytelności (zobowiązań) spornych nie przekracza 15% ogólnej sumy wierzytelności (zobowiązań). W postępowaniu przyspieszonym nie zostały przewidziane możliwości wnoszenia sprzeciwu w odniesieniu do sporządzonego spisu wierzytelności. Szersze uprawnienia w tym zakresie znalazły się natomiast w postępowaniu układowym, które z kolei może

być prowadzone, jeżeli suma wierzytelności (zobowiązań) spornych przekracza 15% ogólnej sumy wierzytelności (zobowiązań).

Restrukturyzacja może też polegać na działaniach sanacyjnych, rozumianych jako czynności prawne i faktyczne, które zmierzają do poprawy sytuacji ekonomicznej dłużnika i mają na celu przywrócenie dłużnikowi zdolności do wykonywania zobowiązań, przy jednoczesnej ochronie przed egzekucją. Takie działania – podejmowane przed zawarciem układu po sporządzeniu i zatwierdzeniu spisu wierzytelności – możliwe są w toku procedury określonej przez ustawodawcę jako postępowanie sanacyjne. Co charakterystyczne, w postępowaniu tym, dłużnik traci prawo zarządu swoim majątkiem. Postępowanie to jest najbardziej sformalizowanym typem postępowania restrukturyzacyjnego.

Z kolei w toku postępowania upadłościowego nie dochodzi do zawarcia układu. Przedmiotem tego postępowania jest likwidacja majątku dłużnika. Dłużnik traci prawo zarządu majątkiem. Prowadzenie przedsiębiorstwa przejmują syndyk, który powinien dążyć do jego sprzedaży w całości. Jeżeli to nie jest możliwe, dokonywana jest sprzedaż poszczególnych składników majątkowych. Z uzyskanych środków zaspokajani są wierzyciele.

3. Przesłanki otwarcia restrukturyzacji i ogłoszenia upadłości

Postępowanie restrukturyzacyjne może być prowadzone wobec dłużnika niewypłacalnego lub zagrożonego niewypłacalnością. Natomiast postępowanie upadłościowe może dotyczyć wyłącznie dłużników niewypłacalnych.

Dłużnikiem niewypłacalnym w rozumieniu ustawy – Prawo upadłościowe i ustawy – Prawo restrukturyzacyjne jest dłużnik, który utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Domniemywa się, że doszło do takiej utraty, jeżeli opóźnienie w wykonywaniu zobowiązań pieniężnych przekracza trzy miesiące.

Ponadto, w odniesieniu do osób prawnych i jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej (z wyjątkiem spółek osobowych, w których co najmniej jednym współnikiem odpowiadającym za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem jest osoba fizyczna), którym przyznano zdolność prawną niewypłacalność zachodzi również wtedy, gdy zobowiązania pieniężne przekraczają wartość jego majątku (domniemywa się taką sytuację, jeżeli zgodnie z bilansem jego zobowiązania, z wyłączeniem rezerw na zobowiązania oraz zobowiązań wobec jednostek powiązanych, przekraczają wartość jego aktywów), a stan ten utrzymuje się przez ponad dwa lata. Mimo zaistnienia takiej sytuacji, sąd może oddalić wniosek o ogłoszenie upadłości jeżeli nie ma zagrożenia utraty przez dłużnika zdolności do wykonywania jego wymagalnych zobowiązań pieniężnych w niedługim czasie.

Przez dłużnika zagrożonego niewypłacalnością należy rozumieć dłużnika, którego sytuacja ekonomiczna wskazuje, że w niedługim czasie może stać się niewypłacalny.

Należy podkreślić, że w pewnych sytuacjach nie dojdzie do otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego mimo spełnienia powyższych przesłanek. Przede wszystkim, sąd odmówi otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, jeżeli jego skutkiem byłoby pokrzywdzenie wierzycieli. Ponadto, sąd odmówi otwarcia postępowania układowego lub sanacyjnego, jeżeli nie została uprawdopodobniona zdolność dłużnika do bieżącego zaspokajania kosztów postępowania i zobowiązań powstałych po jego otwarciu.

Upadłość nie zostanie ogłoszona również w kilku przypadkach przewidzianych w przepisach ustawy – Prawo upadłościowe. Jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony przez wierzyciela, a dłużnik wykaże ze wierzycielność ma w całości charakter sporny i spór zaistniał przed złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości, sąd oddali wniosek. Natomiast jeżeli majątek dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania lub wystarcza na zaspokojenie jedynie tych kosztów, sąd oddali wniosek o ogłoszenie upadłości. Sąd może również oddalić wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek dłużnika jest obciążony zabezpieczeniami rzeczowymi (hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską) w takim stopniu, że pozostały majątek jest niewystarczający na zaspokojenie kosztów postępowania.

4. Osoby uprawnione do złożenia wniosków

Wniosek o ogłoszenie upadłości złożyć może dłużnik, a także każdy z jego wierzycieli osobistych. Jeżeli dłużnikiem jest osoba fizyczna, zgłasza ona osobiście żądanie ogłoszenia upadłości. Jeżeli natomiast dłużnikiem jest osoba prawna (na przykład spółka z ograniczoną odpowiedzialnością lub akcyjna), żądanie ogłoszenia upadłości zgłaszają – co do zasady – organy uprawnione do reprezentowania osoby prawnej. Prawo upadłościowe przewiduje przy tym listę podmiotów szczególnych, które mają prawo wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie wierzycielności (przykładowo, w przypadku spółek osobowych prawo zgłoszenia wniosku ma każdy ze współników odpowiadających bez ograniczenia za zobowiązania spółki).

Odmierna zasada zgłaszania wniosków rozpoczynających postępowanie przewidziana została w ustawie Prawo restrukturyzacyjne. W przypadku postępowań restrukturyzacyjnych, prawo zgłoszenia wniosku ma co do zasady tylko i wyłącznie dłużnik. Jest to rozwiązanie zrozumiałe, to dłużnik jest bowiem podmiotem najbardziej zainteresowanym podjęciem działań restrukturyzacyjnych w celu uniknięcia ogłoszenia upadłości. Prawo restrukturyzacyjne przewiduje przy tym jeden wyjątek od opisanej powyżej zasady. W przypadku postępowania sanacyjnego dotyczącego osoby prawnej, wniosek o otwarcie postępowania – oprócz samego dłużnika – może zgłosić również wierzyciel osobisty dłużnika.

5. Kiedy można, a kiedy trzeba złożyć wniosek o otwarcie restrukturyzacji lub ogłoszenie upadłości

Osoby uprawnione do złożenia wniosków, zgodnie z poprzedzającym punktem, mogą je złożyć, jeśli w ich ocenie zachodzą przesłanki do otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego (czyli jeżeli dłużnik jest w stanie zagrożenia niewypłacalnością lub jest niewypłacalny).

W odniesieniu do wniosku o ogłoszenie upadłości wierzyciele osobiści są uprawnieni do złożenia wniosku. Natomiast dłużnik jest zobowiązany do złożenia w sądzie wniosku o ogłoszenie upadłości najpóźniej w terminie 30 dni od dnia, w którym wystąpiła podstawa do ogłoszenia upadłości.

Należy zwrócić uwagę, że jeżeli dłużnikiem jest osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której przyznano zdolność prawną, obowiązek złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spoczywa na każdym, kto ma prawo do prowadzenia spraw dłużnika i jego reprezentowania (samodzielnie lub łącznie z innymi osobami).

Co istotne, osoby zobowiązane do złożenia wniosku ponoszą odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną w skutek niezłożenia wniosku w terminie 30 dni od dnia, w którym zaistniała podstawa do ogłoszenia

upadłości, chyba że nie ponoszą winy, a w szczególności w terminie na zgłoszenie wniosku otwarto postępowanie restrukturyzacyjne lub zatwierdzono układ w postępowaniu o zatwierdzenie układu.

6. Wymogi formalne wniosków

Składany przez uprawnioną osobę wniosek o otwarcie postępowania upadłościowego lub restrukturyzacyjnego musi odpowiadać przewidzianym przepisami ustaw wymogom formalnym. Przede wszystkim pamiętać trzeba, że wniosek jest pismem procesowym – stąd też musi spełniać on wymogi określone przepisami Kodeksu postępowania cywilnego dotyczące pism procesowych.

Każdy wniosek o ogłoszenie upadłości – niezależnie od tego czy pochodzi on od dłużnika, czy też wierzyciela – powinien przede wszystkim zawierać zestaw informacji ogólnych w postaci:

- podstawowe dane dłużnika (imię i nazwisko dłużnika albo jego nazwę oraz numer PESEL albo numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku ich braku - inne dane umożliwiające jego jednoznaczną identyfikację; miejsce zamieszkania albo siedzibę; adres; jeżeli dłużnikiem jest spółka osobowa, osoba prawna albo inna jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną - imiona i nazwiska reprezentantów w tym likwidatorów, jeżeli są ustanowieni, a ponadto w przypadku spółki osobowej - imiona i nazwiska oraz miejsce zamieszkania współników odpowiadających za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem);
- wskazanie miejsca, w którym znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika (o zasadach ustalenia tego miejsca mowa będzie w części opracowania dotyczącej właściwości sądów);
- wskazanie okoliczności, które uzasadniają wniosek i ich uprawdopodobnienie – we wniosku muszą się znaleźć okoliczności wskazujące, iż co do dłużnika zachodzić może podstawa do ogłoszenia upadłości (okoliczności te omówione zostały we wcześniejszych częściach opracowania);

Jeżeli wniosek o ogłoszenie upadłości składa sam dłużnik, do wniosku musi on dodatkowo dołączyć zestaw informacji szczególnych, tj.:

- aktualny wykaz majątku z szacunkową wyceną jego składników;
- bilans sporządzony na dzień przypadający w okresie trzydziestu dni przed dniem złożenia wniosku;
- spis wierzycieli z podaniem ich adresów i wysokości wierzytelności każdego z nich oraz terminów zapłaty, a także listę zabezpieczeń dokonanych przez wierzycieli na jego majątku wraz z datami ich ustanowienia;
- oświadczenie o spłatach wierzytelności lub innych długów dokonanych w terminie sześciu miesięcy przed dniem złożenia wniosku;
- spis podmiotów zobowiązanych majątkowo wobec dłużnika wraz z adresami, z określeniem wierzytelności, daty ich powstania i terminów zapłaty;
- tytułów egzekucyjnych oraz tytułów wykonawczych przeciwko dłużnikowi;
- informację o postępowaniach dotyczących ustanowienia na majątku dłużnika hipotek, zastawów, zastawów rejestrowych, zastawów skarbowych i hipotek morskich oraz innych obciążeń podlegających wpisowi w księdze wieczystej lub w rejestrach, jak również o prowadzonych innych postępowaniach sądowych, administracyjnych,

sądowoadministracyjnych oraz przed sądami polubownymi dotyczących majątku dłużnika;

- informację o miejscu zamieszkania reprezentantów spółki lub osoby prawnej i likwidatorów, jeżeli są ustanowieni.

Podobne wymogi formalne przewidziane zostały w przypadku składanych wniosków o otwarcie postępowań restrukturyzacyjnych. Złożenie wniosku jest dokonywane zazwyczaj przez dłużnika, wymagane jest więc od niego podanie zarówno wymienionego powyżej zestawu informacji ogólnych, jak i szczególnych. Dodatkowo, w większości przypadków do wniosku załączony powinien zostać sporządzony plan restrukturyzacyjny, o którym mowa będzie w dalszych częściach niniejszego opracowania.

Najmniej wymogów przewidziane zostało we wniosku o zatwierdzenie układu, co jest naturalną konsekwencją odformalizowanego charakteru tego postępowania. Do wniosku należy dołączyć m.in. propozycje układowe oraz wyniki nad układem, jak również zebrane przez dłużnika karty do głosowania oraz sprawozdanie nadzorca układu.

W pozostałych postępowaniach wymogi formalne są zbliżone. Zwraca uwagę fakt, że aktualny wykaz majątku z szacunkową wyceną jego składników oraz bilans jest załącznikiem wniosku o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego. Dokumenty te nie są wymagane ani w postępowaniu układowym ani w postępowaniu sanacyjnym. W postępowaniu sanacyjnym nie wymaga się złożenia do wniosku propozycji układowych, ale za to konieczne jest uprawdopodobnienie zdolności dłużnika do bieżącego zaspokajania kosztów postępowania sanacyjnego i zobowiązań powstałych, po dniu jego otwarcia.

Do wspólnych wymogów wniosków o otwarcie przyspieszonego postępowania układowego, postępowania układowego oraz postępowania sanacyjnego należy podanie danych dłużnika, złożenie wstępnego planu restrukturyzacyjnego, wskazanie miejsce gdzie znajduje się przedsiębiorstwo lub inny majątek dłużnika, wykaz wierzycieli, wykaz wierzytelności oraz sumę wierzytelności.

7. Plan restrukturyzacyjny i wstępne propozycje układowe jako kluczowe elementy wniosku o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego

Wstępny plan restrukturyzacyjny jest załącznikiem do wniosków o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego. Powinien on zawierać analizę przyczyn trudnej sytuacji ekonomicznej dłużnika, wstępny opis i przegląd planowanych środków restrukturyzacyjnych i związanych z nimi kosztów, wstępny harmonogram wdrożenia środków restrukturyzacyjnych.

Natomiast pełny plan restrukturyzacyjny powinien zawierać opis przedsiębiorstwa dłużnika wraz z analizą aktualnego oraz przyszłego popytu i podaży w sektorze rynku, na którym przedsiębiorstwo działa; analizę przyczyn trudnej sytuacji ekonomicznej dłużnika; prezentację proponowanej przyszłej strategii prowadzenia przedsiębiorstwa dłużnika oraz informację na temat poziomu i rodzaju ryzyka; pełny opis i przegląd planowanych środków restrukturyzacyjnych i związanych z nimi kosztów; harmonogram wdrożenia środków restrukturyzacyjnych oraz ostateczny termin wdrożenia planu restrukturyzacyjnego; informację o zdolnościach produkcyjnych przedsiębiorstwa dłużnika, w szczególności o ich wykorzystaniu i redukcji; opis metod i źródeł finansowania, w tym wykorzystania dostępnego kapitału, sprzedaży aktywów w celu finansowania restrukturyzacji, finansowych zobowiązań udziałowców i osób trzecich, w szczególności banków lub innych kredytodawców,

wielkości udzielonej i wnioskowanej pomocy publicznej oraz pomocy *de minimis* lub pomocy *de minimis* w rolnictwie lub rybołówstwie i wykazania zapotrzebowania na nią; projektowane zyski i straty na kolejne pięć lat oparte na co najmniej dwóch prognozach; imiona i nazwiska osób odpowiedzialnych za wykonanie układu; imiona i nazwiska autorów planu restrukturyzacyjnego; datę sporządzenia planu restrukturyzacyjnego.

Wymogiem formalnym większości wniosków o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego jest złożenie propozycji układowych, które mają określać sposób restrukturyzacji zobowiązań dłużnika. Restrukturyzacja zobowiązań dłużnika może polegać m.in. na odroczeniu terminu wykonania, rozłożeniu spłaty na raty, zmniejszeniu wysokości, konwersję wierzytelności na udziały lub akcje; zmianę, zamianę lub uchylenie prawa zabezpieczającego określoną wierzytelność. Propozycje układowe mogą przewidywać również zaspokojenia wierzycieli przez likwidację majątku dłużnika. Propozycje układowe mogą również przewidywać podział wierzycieli na grupy obejmujące poszczególne kategorie interesów. Co istotne, warunki restrukturyzacji zobowiązań dłużnika są jednakowe dla wszystkich wierzycieli; w wypadku podziału na grupy, warunki restrukturyzacji powinny być jednakowe dla wierzycieli zaliczonych do tej samej grupy.

8. Zbieg wniosku restrukturyzacyjnego i wniosku o ogłoszenie upadłości

Jeżeli w odniesieniu do tej samej osoby złożone zostały zarówno wniosek upadłościowy i wniosek restrukturyzacyjny, rozpoznanie wniosku o ogłoszenie upadłości powinno zostać wstrzymane do czasu rozpoznania wniosku restrukturyzacyjnego (tzn. wydania prawomocnego orzeczenia w tym zakresie).

Wstrzymanie rozpoznania wniosku upadłościowego nie wyłącza możliwości udzielenia zabezpieczenia (czyli np. ustanowienia tymczasowego nadzorca sądowego albo zawieszenia postępowań egzekucyjnych).

Jeżeli wstrzymanie rozpoznania wniosku o ogłoszenie upadłości mogłoby naruszać interes wszystkich wierzycieli (za interes wierzycieli będzie należało uznawać ich zaspokojenie w jak najwyższym stopniu), sąd upadłościowy może połączyć wniosek upadłościowy i wniosek restrukturyzacyjny do wspólnego rozpoznania. W takim wypadku prowadzone będzie jedno postępowanie, które zakończy się jednym postanowieniem, w którym sąd zdecyduje o otwarciu restrukturyzacji albo o ogłoszeniu upadłości.

Sąd upadłościowy może również uznać, że połączenie do wspólnego rozpoznania wniosków restrukturyzacyjnego i upadłościowego może prowadzić do znacznego opóźnienia w wydaniu orzeczenia i rozpoznać tylko i wyłącznie wniosek upadłościowy.

Jeżeli postępowanie restrukturyzacyjne zostałoby otwarte, ale nie doszłoby w nim do zawarcia układu, możliwe będzie złożenie uproszczonego wniosku o ogłoszenie upadłości w oparciu o dokumenty zgromadzone w toku postępowania restrukturyzacyjnego.

9. Ogólne przepisy o postępowaniu. Sądy właściwe do prowadzenia postępowań upadłościowych i restrukturyzacyjnych

Postępowanie upadłościowe i restrukturyzacyjne zostały uregulowane w zasadzie kompleksowo w ustawach – Prawo upadłościowe i ustawie – Prawo restrukturyzacyjne. W sprawach nieuregulowanych w tych aktach prawnych stosuje się przepisy kodeksu postępowania cywilnego.

Zasadą jest orzekanie na posiedzeniach niejawnych. Co do zasady nie przeprowadza się dowodu z opinii biegłego. Zażalenie przysługuje w przypadkach przewidzianych w ustawie. W obu postępowaniach nie są dopuszczalne nadzwyczajne środki zaskarżenia takie jak skarga kasacyjna, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, jak również skarga o wznowienie postępowania.

Dla obu postępowań – zarówno upadłościowego, jak i restrukturyzacyjnego ustawa przewiduje, że postępowanie powinien prowadzić sąd właściwy dla głównego ośrodka podstawowej działalności dłużnika. Ustawy ustanawiają domniemania polegające na tym, że dla osoby prawnej i jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną domniemywa się że ośrodkiem jej podstawowej działalności jest miejsce siedziby, a w przypadku osoby fizycznej – główne miejsce wykonywania działalności lub miejsce zwykłego pobytu tej osoby. Sądem właściwym jest sąd rejonowy – sąd gospodarczy. Sprawy o ogłoszenie upadłości rozpoznawane są w składzie trzech sędziów zawodowych, natomiast w postępowaniu restrukturyzacyjnym sprawy rozpoznawane są w składzie jednego sędziego.

10. Szczególni uczestnicy postępowania restrukturyzacyjnego oraz upadłościowego – nadzorca, zarządca, syndyk i ich rola w postępowaniu

Uchwalenie ustawy – Prawo restrukturyzacyjne spowodowało przekształcenie zawodu syndyka w zawód doradcy restrukturyzacyjnego. Osoby posiadające licencję doradcy restrukturyzacyjnego i niepodlegające wyłączeniu na podstawie przepisów szczególnych mogą pełnić funkcję nadzorcy układu, nadzorcy sądowego lub zarządcy w postępowaniu restrukturyzacyjnym.

Nadzorca układu nie jest powoływany przez sąd, ale pełni swoją funkcję na podstawie umowy zawartej bezpośrednio z dłużnikiem; nadzorca układu pełni swoją funkcję w postępowaniu o zatwierdzenie układu. Jego rolą jest sporządzenie planu restrukturyzacyjnego i pomoc dłużnikowi w przeprowadzeniu restrukturyzacji, pomoc przy sporządzeniu propozycji układowych i głosowaniu nad nimi. Nadzorca układu zasadniczo nie ogranicza dłużnika w zarządzie jego majątkiem.

Nadzorca sądowy występuje natomiast w przyspieszonym postępowaniu układowym i postępowaniu układowym. Zasadniczą kompetencją nadzorcy sądowego jest wyrażanie zgody na dokonywanie przez dłużnika czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu (brak takiej zgody skutkuje nieważnością czynności prawnej). Wynika to z faktu, że w przyspieszonym postępowaniu układowym oraz postępowaniu układowym, dłużnik może dokonywać – bez zgody nadzorcy sądowego – jedynie czynności nieprzekraczających zwykłego zarządu.

Natomiast w postępowaniu sanacyjnym przewidziana została funkcja zarządcy. Ponieważ w postępowaniu tym, dłużnik jest pozbawiony prawa zarządu majątkiem, rolą zarządcy jest przejęcie tych kompetencji dłużnika. Stąd też, niezwłocznie po otwarciu postępowania sanacyjnego, dochodzi do wydania przedsięwzięcia zarządcy. Zarządca ma również kompetencje umożliwiające mu wykonanie planu restrukturyzacji.

Kompetencje zarządcy w postępowaniu sanacyjnym są zasadniczo zbieżne z uprawnieniami syndyka w postępowaniu upadłościowym. Syndyk jest zobowiązany o niezwłoczne objęcie majątku upadłego, zarządzania nim, zabezpiecza go przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zabraniem go przez osoby postronne oraz przystąpienia do likwidacji majątku dłużnika.

11. Uprawnienia i rola wierzycieli w postępowaniu restrukturyzacyjnym i upadłościowym

Interesy wierzycieli są chronione już na etapie podejmowania decyzji o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego, z uwagi na możliwość odmowy otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego, jeżeli prowadziłyby to do pokrzywdzenia wierzycieli, o czym była mowa wyżej.

Istotnym elementem ochrony wierzycieli w postępowaniu restrukturyzacyjnym jest również rada wierzycieli. Organ ten występuje zarówno w prawie restrukturyzacyjnym, jak i w prawie upadłościowym. Jest to organ kontrolny w stosunku do działań dłużnika. Członkami rady wierzycieli są wyłącznie wierzyciele osobiści dłużnika. Radę wierzycieli powołuje sędzia-komisarz, o ile uzna to za potrzebne. Rada powoływana jest również na wniosek dłużnika, na wniosek co najmniej 3 wierzycieli, jak również na wniosek wierzycieli mających co najmniej 20% sumy wierzytelności. Rada wierzycieli podejmuje uchwały w sprawach zarządu majątkiem dłużnika, w niektórych przypadkach brak uchwały rady wierzycieli będzie skutkowało nieważnością czynności prawnej. Rada ma również uprawnienie do powoływania lub żądania zmiany nadzorca sądowego albo zarządcy.

W postępowaniu upadłościowym, podstawowym uprawnieniem wierzycieli jest prawo do zgłoszenia wierzytelności w toku postępowania. Po sporządzeniu listy wierzytelności, wierzyciele mogą złożyć sprzeciw co do uznania lub odmowy uznania wierzytelności. Sprzeciwy rozpoznawane są przez sędziego-komisarza na rozprawie. W postępowaniu upadłościowym również występuje instytucja rady wierzycieli, uregulowana analogicznie jak w postępowaniu restrukturyzacyjnym.

12. Zabezpieczenie w toku postępowania o ogłoszenie upadłości

W toku postępowania o ogłoszenie upadłości możliwe jest zabezpieczenie majątku dłużnika. Postanowienie takie może być wydane z urzędu lub na wniosek. Co istotne, w postępowaniu upadłościowym nie stosuje się przepisów kodeksu postępowania cywilnego pozwalających na wstrzymanie wykonalności zaskarżonego postanowienia do czasu rozpoznania zażalenia. Zabezpieczenie majątku dłużnika może polegać w szczególności na ustanowieniu tymczasowego nadzorca sądowego. W takiej sytuacji, po jego ustanowieniu dłużnik jest uprawniony wyłącznie do wykonywania czynności zwykłego zarządu. Czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu wymagają zgody tymczasowego nadzorca sądowego pod rygorem nieważności. Ponadto, na wniosek wnioskodawcy, dłużnika lub tymczasowego nadzorca sądowego może zostać zawieszona egzekucja oraz może zostać uchylone zajęcie rachunku bankowego. W pewnych sytuacjach możliwe jest również zastosowanie innych metod zabezpieczenia, w tym także ustanowienie zarządu przymusowego nad majątkiem dłużnika.

13. Nowa procedura przygotowanej likwidacji

Bardzo istotnym elementem znowelizowanego Prawa upadłościowego jest procedura tzw. przygotowanej likwidacji. Umożliwia ona znaczące uproszczenie procedur likwidacyjnych i zwiększenie efektywności postępowania upadłościowego. Procedura polega na tym, że dłużnik samodzielnie poszukuje podmiotu, który jest zainteresowany nabyciem całego przedsiębiorstwa, ustala z nim cenę nabycia i wnioskuje o zgodę na taką transakcję do sądu upadłościowego. Dzięki temu, nabywane jest przedsiębiorstwo bez zobowiązań, w stanie wolnym od wszelkich obciążeń, a do masy upadłości trafia suma, która następnie będzie dzielona w toku postępowania upadłościowego.

Wniosek o przeprowadzenie przygotowanej likwidacji powinien być złożony już we wniosku o ogłoszenie upadłości. Wniosek może dotyczyć całego przedsiębiorstwa, jego zorganizowanej części lub składników majątkowych stanowiących znaczną część przedsiębiorstwa. Wniosek powinien

zawierać opis i oszacowanie składników objętych wnioskiem, sporządzonych przez biegłego sądowego; musi zawierać wskazanie nabywcy oraz wskazanie ceny.

Sąd jest zobowiązany do wyrażenia zgody na warunki sprzedaży przedsiębiorstwa, jeżeli cena jest wyższa niż kwota możliwa do uzyskania w postępowaniu upadłościowym przy likwidacji na zasadach ogólnych, pomniejszona o koszty postępowania, które należałoby ponieść w związku z likwidacją w takim trybie. Sąd może uwzględnić wniosek, jeżeli cena jest zbliżona do kwoty możliwej do uzyskania w postępowaniu upadłościowym przy likwidacji na zasadach ogólnych, pomniejszonej o koszty postępowania, które należałoby ponieść w związku z likwidacją w takim trybie, jeżeli przemawia za tym ważny interes publiczny lub możliwość zachowania przedsiębiorstwa dłużnika.

Uwzględniając wniosek, sąd w postanowieniu o ogłoszeniu upadłości określi cenę nabycia oraz nabywcę. W ciągu 30 dni syndyk powinien zawrzeć umowę sprzedaży na warunkach określonych w postanowieniu sądu.

Z uwagi na to, że nabycie następuje w stanie wolnym od wszelkich obciążeń, procedura jest interesująca z punktu widzenia potencjalnych inwestorów, którzy mogą nabyć zorganizowane i funkcjonujące przedsiębiorstwo w stanie wolnym od obciążeń.

14. Skutki otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego

Skutki postępowania restrukturyzacyjnego są uzależnione od poszczególnych typów postępowań. Generalnie jednak, jednym z założeń jest zapewnienie ochrony dłużnika przed takimi działaniami wierzyciela, które mogłyby doprowadzić do tego, że restrukturyzacja zobowiązań dłużnika nie okaże się skuteczna, z uwagi na zakłócanie normalnych zasad funkcjonowania przedsiębiorstwa. Dlatego też ustawodawca przewidział zawieszenie postępowań egzekucyjnych dotyczących wierzytelności objętych z mocy prawa układem z chwilą otwarcia postępowania układowego lub przyspieszonego postępowania układowego. Podobnie w postępowaniu sanacyjnym, postępowanie egzekucyjne skierowane do majątku dłużnika, który wchodzi w skład masy sanacyjnej, ulega zawieszeniu z mocy prawa z dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego. Z kolei w postępowaniu o zatwierdzenie układu, postanowienia egzekucyjne co do wierzytelności objętych układem umarzają się z chwilą uprawomocnienia się postanowienia zatwierdzającego układ. Co istotne, dłużnicy rzeczowi mogą prowadzić egzekucję tylko z przedmiotów, które stanowią przedmiot zabezpieczenia.

Z drugiej strony, przepisy ograniczają możliwość wypowiedzenia umów istotnych z punktu widzenia funkcjonowania dłużnika – dotyczących wynajmowanych nieruchomości, w których prowadzone jest przedsiębiorstwo dłużnika, jak również umów kredytowych. Ponadto, w postępowaniu sanacyjnym zarządca ma możliwość odstąpienia od umów w części, w której nie zostały wykonane. Dzięki temu, możliwe jest zakończenie stosunków prawnych, które są niekorzystne dla dłużnika.

15. Skutki ogłoszenia upadłości

Podstawowym skutkiem ogłoszenia upadłości jest fakt, że wszystkie zobowiązania pieniężne upadłego, których termin płatności świadczenia jeszcze nie nastąpił, stają się wymagalne z dniem ogłoszenia upadłości. Natomiast zobowiązania majątkowe niepieniężne przekształcają się w zobowiązania pieniężne i również stają się wymagalne z dniem ogłoszenia upadłości. W przypadku gdy w umowie nie określono terminu wymagalności lub zastrzeżono, że jest on zależny od wypowiedzenia przez jedną ze stron, zastrzeżenie takie traci moc, a zobowiązanie staje się wymagane z dniem ogłoszenia upadłości. Ogłoszenie upadłości w wypadku zobowiązań bezterminowych

(płatnych na żądanie) zastępuje to żądanie i powoduje wykonalność zobowiązania z dniem ogłoszenia upadłości.

Po ogłoszeniu upadłości upadły będący przedsiębiorcą występuje w obrocie prawnym pod dotychczasową firmą z dodaniem oznaczenia „w upadłości”.

Z dniem ogłoszenia upadłości majątek upadłego staje się masą upadłości, która służy zaspokojeniu wierzycieli upadłego. Ustalenie składu masy upadłości następuje poprzez sporządzenie spisu inwentarza i spisu należności. Z tym momentem upadły traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania i rozporządzania mieniem wchodzącym do masy upadłości. Czynności prawne upadłego dotyczące mienia wchodzącego do masy upadłości są bezwzględnie nieważne. Należy mieć na uwadze, że po ogłoszeniu upadłości dłużnika nie można obciążyć składników masy upadłości hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską w celu zabezpieczenia wierzytelności powstałej przed ogłoszeniem upadłości.

Trzeba podkreślić, że wszelkie postanowienia umowne zastrzegające na wypadek złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości lub samego ogłoszenia upadłości, zmianę lub rozwiązanie umowy, którego stroną jest upadły, są nieważne. Postanowienie umowy, której stroną jest upadły, uniemożliwiające albo utrudniające osiągnięcie celu postępowania upadłościowego jest bezskuteczne w stosunku do masy upadłości.

Zobowiązania z umów wzajemnych jeszcze niewykonanych zależą od decyzji syndyka. Jeżeli w dniu ogłoszenia upadłości zobowiązania z takiej umowy nie zostały wykonane w całości lub w części, syndyk za zgodą sędziego-komisarza może albo od umowy odstąpić albo wykonać zobowiązanie upadłego i zażądać spełnienia świadczenia wzajemnego przez drugą stronę. Ma to w efekcie służyć podniesieniu efektywności postępowania likwidacyjnego i wykonaniu tylko tych umów, które są dla masy upadłości korzystne. Przepisy przewidują również szczegółowe rozwiązania w odniesieniu do poszczególnych typów umów.

Postępowania sądowe, administracyjne lub sądownoadministracyjne dotyczące masy upadłości wszczęte po ogłoszeniu upadłości podlegają zawieszeniu z urzędu.

Postępowanie egzekucyjne skierowane do majątku wchodzącego w skład masy upadłości, wszczęte przed dniem ogłoszenia upadłości, ulega zawieszeniu z mocy prawa z dniem ogłoszenia upadłości. Postępowanie takie umarza się z mocy prawa po uprawomocnieniu się postanowienia o ogłoszeniu upadłości. W sytuacji, gdy upadłość zostaje ogłoszona w stosunku do jednego z małżonków, ustaje z mocy prawa wspólność majątkowa małżeńska.

16. Zgłaszanie wierzytelności.

Zasadnicze postępowanie upadłościowe rozpoczyna się w momencie wydania przez sąd postanowienia w przedmiocie ogłoszenia upadłości dłużnika. W wydanym postanowieniu – oprócz wskazania osoby dłużnika czy też wyznaczenia osób sędziego – komisarza oraz syndyka – znajduje się również wezwanie wierzycieli upadłego do zgłoszenia wierzytelności w terminie trzydziestu dni od dnia obwieszczenia postanowienia o ogłoszeniu upadłości. Wierzyciel z uwagą musi więc śledzić tok

postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości oraz treść obwieszczeń przez sąd w ramach postępowania postanowienia.

Zgłoszenie wierzytelności jest warunkiem koniecznym uczestnictwa wierzyciela w postępowaniu upadłościowym. Zgłoszenia wierzytelności dokonuje się zasadniczo w dwóch egzemplarzach na piśmie, wypełniając dostępny na stronach internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości formularz zgłoszenia wierzytelności.

W zgłoszeniu wierzytelności należy podać między innymi:

- podstawowe dane wierzyciela - imię i nazwisko albo nazwę wierzyciela i odpowiednio jego miejsce zamieszkania albo siedzibę, adres oraz numer PESEL albo numer w Krajowym Rejestrze Sądowym, a w przypadku ich braku - inne dane umożliwiające jego jednoznaczną identyfikację;
- określenie wierzytelności wraz z należnościami ubocznymi oraz wartość wierzytelności niepieniężnej;
- dowody stwierdzające istnienie wierzytelności;
- kategorię, do której wierzytelność ma być zaliczona;
- zabezpieczenia związane z wierzytelnością;
- stan sprawy, jeżeli co do wierzytelności toczy się jakiekolwiek postępowanie;
- ilość posiadanych udziałów albo akcji oraz ich rodzaj, jeżeli wierzyciel jest współnikiem spółki upadłego.

17. Właściwe postępowanie restrukturyzacyjne: czynności restrukturyzacyjne i czynności sanacyjne; układ w postępowaniu restrukturyzacyjnym

Czynności restrukturyzacyjne

Celem postępowania restrukturyzacyjnego jest uniknięcie ogłoszenia upadłości dłużnika przez umożliwienie mu restrukturyzacji w drodze zawarcia układu z wierzycielami. Restrukturyzacja zobowiązań dłużnika obejmuje przede wszystkim takie czynności jak odroczenie terminu wykonania zobowiązania, rozłożenie spłaty na raty, zmniejszenie wysokości, konwersję wierzytelności na udziały lub akcje, zmianę, zamianę lub uchylenie prawa zabezpieczającego określoną wierzytelność. Należy przy tym pamiętać, że propozycje układowe mogą przewidywać kilka sposobów restrukturyzacji zadłużenia. Sposób przeprowadzenia restrukturyzacji powinien więc być każdorazowo dopasowany do potrzeb dłużnika. Wobec deweloperów, celem czynności restrukturyzacyjnych jest doprowadzenie do zaspokojenia nabywców lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego w drodze przeniesienia na nich własności lokali, o ile oczywiście racjonalne względy na to pozwolą. Co do emitentów obligacji będzie ochrona obligatariuszy, która ma znaczenie zwłaszcza w przypadku braku wiedzy o ich liczbie i tożsamości. W zakresie banków, celem tych czynności jest zaspokojenie wierzytelności wszystkich wierzycieli banku, którzy uczestniczą w tym postępowaniu.

Czynności sanacyjne

Postępowanie sanacyjne będzie przeznaczone dla przedsiębiorców, którzy z różnych powodów nie mogą zawrzeć układu z wierzycielami. Ma szczególny charakter ze względu na najszerszy katalog dostępnych środków restrukturyzacji przedsiębiorstwa w stosunku do innych postępowań. W istocie celem tego postępowania jest kompleksowe przekształcenie przedsiębiorstwa w sprawnie

prosperujący podmiot gospodarczy. Zakres czynności sanacyjnych obejmuje oddłużenie przedsiębiorstwa oraz wdrożenie działań sanacyjnych, czyli czynności prawnych i działań faktycznych, które zmierzają do poprawy sytuacji ekonomicznej dłużnika, mających na celu wykonanie zaproponowanego układu lub zaproponowanie wierzycielom korzystniejszych propozycji układowych oraz przywrócenie dłużnikowi zdolności wykonywania swoich zobowiązań, przy jednoczesnej ochronie przed egzekucją. Postępowanie sanacyjne umożliwia zastosowanie wyjątkowych instrumentów prawnych poprzez uprawnienie odstąpienia od niekorzystnych dla dłużnika umów, a także dostosowanie poziomu zatrudnienia poprzez przeprowadzenie głębokiej restrukturyzacji zatrudnienia w przedsiębiorstwie, co w praktyce oznacza zmniejszenie ochrony przed wypowiedzeniem. W tym zakresie, redukcja zatrudnienia będzie miała na celu nie tylko uratowanie samego przedsiębiorstwa, ale również ochronę pozostałych miejsc pracy. Kolejnym ważnym instrumentem prawnym jest możliwość sprzedaży zbędnych składników majątkowych ze skutkiem sprzedaży egzekucyjnej.

Postępowanie sanacyjne co do praw i obowiązków pracowników i pracodawcy wywołuje takie same skutki jak ogłoszenie upadłości, przy czym uprawnienia syndyka wykonuje w takiej sytuacji zarządca. Otwarcie postępowania sanacyjnego powoduje również bezskuteczność niektórych czynności dłużnika w stosunku do masy sanacyjnej, przykładowo czynności nieodpłatne albo odpłatne, którymi dłużnik rozporządził swoim majątkiem, jeżeli wartość świadczenia przewyższa w istotnym stopniu wartość świadczenia otrzymanego przez dłużnika lub zastrzeżonego dla dłużnika lub dla osoby trzeciej, dokonane w ciągu roku przed dniem złożenia wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego.

Powyższe regulacje w sposób wyraźny odróżniają postępowanie sanacyjne od pozostałych postępowań restrukturyzacyjnych, pozwalając uznać, że w postępowaniu sanacyjnym, oprócz restrukturyzacji zobowiązań dłużnika, do czego dochodzi w ramach przyjęcia i zatwierdzenia układu, możliwe jest skorzystanie z instrumentów pozwalających na restrukturyzację majątku, kontraktów, zatrudnienia. Te regulacje, w połączeniu w zasadzie z pełną ochroną przed egzekucją, mogą realnie doprowadzić do uzdrowienia przedsiębiorstwa.

Układ

Celem przeprowadzenia restrukturyzacji ma być jak najpełniejsze zaspokojenie wierzycieli. Prawidłowo przeprowadzona restrukturyzacja ma zapewniać wierzycielom zaspokojenie ich wierzytelności w jak największym stopniu. Układ restrukturyzacyjny obejmuje wierzytelności osobiste dłużnika powstałe przed dniem otwarcia postępowania restrukturyzacyjnego wraz z odsetkami za okres od dnia otwarcia postępowania. W przypadku wierzytelności zależnych od warunku, są one objęte układem jeżeli warunek ziścił się w czasie wykonywania układu. Wierzytelności wynikające z umowy wzajemnej, która nie została wykonana w całości lub części przed dniem otwarcia postępowania są objęte układem jedynie w sytuacji, gdy świadczenie drugiej strony jest podzielne oraz jest jedynie w takim zakresie, w jakim druga strona spełniła świadczenie przed dniem otwarcia postępowania i nie otrzymała świadczenia wzajemnego. W ramach układu, składane są propozycje układowe przedstawiające konkretny sposób przeprowadzenia restrukturyzacji zobowiązań dłużnika. Składa je dłużnik. Dozwolone jest również składanie propozycji układowych również przez radę wierzycieli, nadzorcę sądowego albo zarządcę, wierzyciela lub wierzycieli mających łącznie więcej niż 30% sumy wierzytelności. W praktyce za właściwe przygotowanie propozycji układowych odpowiada najczęściej będzie doradca restrukturyzacyjny działający na podstawie umowy zawartej z dłużnikiem.

To właśnie jego rolą będzie ukształtowanie propozycji układowych w sposób adekwatny do stanu przedsiębiorstwa dłużnika, tak aby propozycje te były możliwe do zaakceptowania przez wierzycieli a zarazem dawały szansę na przeprowadzenie skutecznej restrukturyzacji przedsiębiorstwa. Doradca restrukturyzacyjny jako podmiot profesjonalny powinien dysponować wiedzą i doświadczeniem niezbędnym do właściwej oceny stanu przedsiębiorstwa. To z kolei pozwoli na podjęcie niezbędnych kroków w celu jego ratowania. Niezbędnym elementem propozycji układowych jest wskazanie sposobu przeprowadzenia restrukturyzacji zobowiązań dłużnika.

18. Likwidacja masy upadłości

Likwidacja masy upadłości następuje już po ogłoszeniu upadłości, a czynności likwidacyjne przeprowadza syndyk.

Likwidacja masy upadłości odbywa się przez:

- 1) sprzedaż przedsiębiorstwa upadłego w całości albo jego zorganizowanej części przez sprzedaż z wolnej ręki lub w drodze przetargu lub aukcji, lecz należy podkreślić, że co do zasady przedsiębiorstwo powinno zostać sprzedane jako całość;
- 2) sprzedaż nieruchomości i ruchomości, wierzytelności oraz innych praw majątkowych;
- 3) ściąganie wierzytelności od dłużników upadłego i zbycie lub wykonanie praw majątkowych.

Jeżeli zachodzi taka potrzeba, z uwagi np. na niewystarczającą ilość środków pieniężnych na pokrycie kosztów postępowania, syndyk może nawet sprzedać ruchomość z wolnej ręki bez zezwolenia rady wierzycieli. Ponadto syndyk może też sprzedać te ruchomości, które ulegają szybko psuciu się albo straciłyby na wartości, albo przechowywanie ich łączy się z dużymi kosztami.

Sprzedaż w ramach postępowania upadłościowego wywiera takie skutki jak sprzedaż egzekucyjna. Nabycie przedsiębiorstwa następuje co do zasady w stanie wolnym od wszelkich obciążeń, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie i dotyczących nieruchomości wchodzących w skład przedsiębiorstwa.

Likwidacja ruchomości obciążonych zastawem rejestrowym oraz wierzytelności i praw obciążonych zastawem rejestrowym lub zastawem finansowym może nastąpić także przez przejęcie ich przez wierzyciela będącego zastawnikiem zastawu rejestrowego lub zastawu finansowego, jeżeli umowa o ustanowieniu zastawu przewiduje zaspokojenie zastawnika w drodze przejęcia przedmiotu zastawu.

19. Zakończenie postępowania upadłościowego

Zakończenie postępowania upadłościowego odbyć może się w formie umorzenia postępowania upadłościowego. Takie postanowienie zostanie wydane m.in. jeżeli majątek pozostały po wyłączeniu z niego przedmiotów majątkowych dłużnika obciążonych hipoteką, zastawem, zastawem rejestrowym, zastawem skarbowym lub hipoteką morską nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania albo wszyscy wierzyciele, którzy zgłosili swoje wierzytelności, żądają umorzenia postępowania. W wypadku umorzenia z pierwszego wymienionego wyżej powodu, sąd upadłościowy określa jednocześnie czy materiał zgromadzony w sprawie daje podstawę do rozwiązania podmiotu wpisanego do Krajowego Rejestru Sądowego bez przeprowadzania postępowania likwidacyjnego.

Prawomocne postanowienie o umorzeniu postępowania upadłościowego stanowi podstawę do wykreślenia wpisów dotyczących upadłości w księdze wieczystej i rejestrach. Z dniem uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania upadłościowego odzyskuje prawo zarządu swoim majątkiem.

Natomiast po wykonaniu ostatecznego planu podziału sąd stwierdza zakończenie postępowania upadłościowego. Stwierdzenie takie następuje również w sytuacji, gdy w toku postępowania wszyscy wierzyciele zostali zaspokojeni.

20. Zakończenie postępowania restrukturyzacyjnego, uproszczony wniosek o ogłoszenie upadłości

Postępowanie restrukturyzacyjne zostaje zakończone z dniem uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu układu albo o odmowie zatwierdzenia układu. Ponadto, sąd umorzy postępowanie jeżeli prowadzenie postępowania zmierzałoby do pokrzywdzenia wierzycieli; wniósł o to dłużnik, a zgodziła się na to rada wierzycieli; układ nie został przyjęty; uprawomocniło się postanowienie o ogłoszeniu upadłości dłużnika. W pewnych sytuacjach sąd może umorzyć postępowanie, szczególnie jeżeli zachowanie dłużnika wskazuje na to, że nie wykona on układu.

Sąd umarza postępowanie układowe albo postępowanie sanacyjne, jeżeli dłużnik utracił zdolność do bieżącego zaspokajania kosztów postępowania i zobowiązań powstałych po jego otwarciu oraz zobowiązań, które nie mogą zostać objęte układem. Sąd umarza postępowanie sanacyjne, jeżeli brak jest realnych możliwości przywrócenia dłużnikowi zdolności do wykonywania zobowiązań.

Z dniem zakończenia postępowania albo uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania dłużnik odzyskuje prawo zarządu majątkiem, jeżeli był go pozbawiony lub było ono ograniczone, chyba że układ stanowi inaczej.

Należy również podkreślić, że osoba uprawniona do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości dłużnika zgodnie z przepisami Prawa upadłościowego może złożyć uproszczony wniosek o ogłoszenie upadłości w terminie przewidzianym do złożenia zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania restrukturyzacyjnego albo postanowienie o odmowie zatwierdzenia układu.

21. Podsumowanie

Przeprowadzone ostatnio zmiany ustawodawcze pozwalają na szeroki wybór procedur adekwatnych do sytuacji dłużnika. Ogólnie należy przyjąć, że im gorsza sytuacja majątkowa dłużnika, tym bardziej będzie uzasadnione wszczynanie postępowania upadłościowego niż postępowania restrukturyzacyjnego. To ostatnie ma sens jeżeli dłużnik jest co prawda w złej kondycji finansowej, ale jest szansa na utrzymanie funkcjonującego przedsiębiorstwa i zawarcie porozumienia z wierzycielami. Postępowanie upadłościowe jest swego rodzaju ostatecznością i zapewne będzie charakteryzowało się mniejszą efektywnością z uwagi na konieczność przeprowadzania długotrwałej zazwyczaj procedury likwidacji majątku dłużnika. Za atrakcyjną formę prowadzenia postępowania upadłościowego uznać należy natomiast procedurę tzw. przygotowanej likwidacji – daje ona możliwość nabycia funkcjonującego przedsiębiorstwa nowemu inwestorowi, a ponadto skraca czas konieczny na przeprowadzenie likwidacji majątku.